

Jordi Pujol manté en secret les característiques del futur banc públic de Catalunya.

CARMEN PUERTOLAS

ACTUALITAT

La polèmica del banc públic català

El primer test de Pujol

L'anunci de creació d'un banc públic català (seguint els passos d'Euskadi) és el primer pas concret del govern Pujol en la direcció de l'administració única. Caldrà veure la reacció del govern espanyol i fins on estirà la corda la Generalitat.

Segons el mateix president Pujol, la decisió de crear un banc públic català ja està presa. Només falta decidir el quan i el com, que no és poca cosa. I això només es produirà després de les eleccions. Pujol té damunt la seva taula un informe preparat pel conseller d'Economia i Finances, Macià Alavedra, que diseca punt per punt el futur banc públic i analitza totes les variables possibles. L'informe no ha transcendit públicament i tota la qüestió està rodejada d'un gran hermetisme.

Sí que es coneix el projecte de banc públic d'Euskadi. Perquè ja l'han creat. En plena campanya electoral, el PNB ha aprovat el projecte de llei de creació del banc imposant la seva majoria en el govern basc de coalició amb els socialistes. Aquests s'hi han posat en contra, tant a Vitòria com a Madrid, però el PNB ha ti-

ra t pel dret. El que ha destapat la caps dels trons és la pretensió del PNB que el futur banc públic basc gestioni els coeficients de caixa corresponents a les caixes d'estalvi basques, que actualment estan dipositats en el Banc d'Espanya (vegeu el requadre explicatiu). L'objectiu del govern basc és que el banc públic ajudi a "obtenir la màxima autonomia financera d'Euskadi i a contribuir amb la seva presència que la presa de decisions sobre el sistema financer basc es faci cada cop més a Euskadi".

La decisió del govern basc té dues lectu-

res possibles i complementàries. En primer lloc, es tracta d'un gest de sobirania (primer decidir, després negociar) i d'un intent de demostrar que les eleccions espanyoles no alteren ni una mica el ritme de treball de l'executiu de Vitòria. En segon lloc, sem-

bla clar que el PNB vol convertir el futur banc públic en un factor clau de qualsevol negociació per formar govern a Madrid després del 6 de juny.

Els dubtes sobre la constitucionalitat de la gestió dels coeficients de caixa per part del banc públic basc han estat contestats contundentment pel conseller d'Economia del govern Ardanza, José Luis Larrea. El conseller basc afirma que l'Estatut de Gernika defineix un àmbit competencial que ho fa possible, i que cap de les sentències pronunciades fins ara pel Tribunal Constitucional qüestiona aquest

dret del govern autònom. En concret Larrea es refereix a una sentència d'aquest tribunal dictada el mes d'octubre de l'any passat esgrimida ara pels sectors que s'oposen a la gestió autònoma dels coeficients de caixa. El conseller d'Economia basc enfronta també l'argument segons el qual el percentatge de coeficient de caixa tendeix a disminuir i en un futur no gaire llunyà aquesta serà una competència de les institucions monetàries europees. Larrea es mostra d'acord amb aquest criteri, però a la vegada afirma que en aquest tema el govern espanyol viu de "l'excusa d'Europa". Per tant, reivindica que mentre això no passi els coeficients de caixa es dipositin en el

tram de l'impost sobre la renda hauria representat un alleujament significatiu dels problemes de tresoreria de la Generalitat, l'incompliment d'aquest compromís per part del govern espanyol obliga el govern català a buscar noves vies de captació de recursos.

Un altre motiu que empeny el govern Pujol en aquesta direcció és la crisi econòmica: el banc públic seria també una eina d'extraordinària ajuda per a les empreses en crisi, necessitades de polítiques de suport, ja sigui mitjançant crèdits o avals. Una mesura més aviat destinada a fomentar l'economia productiva, en la línia expressada durant els últims mesos pel president Pujol.

Macià Alavedra, conseller d'Economia i Finances, diu que la Generalitat de Catalunya no renuncia a gestionar els coeficients de caixa.

C. PUÉRTOLAS

nou banc públic d'Euskadi.

LA SOLUCIÓ CATALANA

Un mes abans que el PNB aprovés el seu projecte, el president de la Generalitat ja havia anunciat en conferència de premsa la intenció del govern català de tirar endavant la creació d'un banc públic català. "Hem de reaccionar contra una política discriminatòria econòmicament, políticament i psicològicament". Amb aquestes paraules va explicar Pujol els motius. Un dels factors que ha precipitat la decisió de creació d'aquest banc és el declarat incompliment de l'acord sobre el finançament autòmic, que havia de significar la cessió d'un 15% de l'IRPF a Catalunya. L'ofegament financer de la Generalitat és cada cop més accentuat, i els diners de Madrid no arriben. Si bé el traspàs d'un

Però el banc públic català no és només una necessitat conjuntural, sinó que forma part dels plans de la Generalitat des de ja fa temps, alhora que respon a una de les obsessions històriques personals de Jordi Pujol: la creació d'estructures de poder financer "d'obediència catalana". Malgrat que les caixes d'estalvi catalanes ocupen un lloc privilegiat en l'àmbit estatal i europeu, el nacionalisme governant ha desconfiat sempre de la seva fidelitat als interessos globals de l'economia catalana i no les acaba de veure —encara avui— com a instruments financers nacionals. La lluita per la consecució d'aquests instruments va portar ja fa anys Jordi Pujol a provar sort en el terreny privat, amb Banca Catalana. Però el fracàs d'aquesta experiència i l'accés del nacionalisme al govern de Catalunya va reorientar els trets cap al terreny públic: la millor garantia d'un poder

Cinc preguntes bàsiques

Què són els coeficients de caixa?

—Són els diners que totes les entitats financeres estan obligades a dipositar en el Banc d'Espanya per a assegurar la liquiditat d'aquestes entitats en cas que no puguin afrontar els seus creditors. Avui dia els bancs i caixes de l'estat espanyol estan obligats a immobilitzar en el Banc d'Espanya el 3% dels seus passius computables.

En el fons es poden entendre com una mena d'impost implícit a les entitats financeres.

—¿I això, quants diners són?

—En el cas dels bancs i les caixes catalanes, això representa aproximadament uns 200.000 milions de pessetes. Per als bascos, una xifra més modesta: uns 50.000 milions de ptes.

—¿Què en fa, el Banc d'Espanya, d'aquests diners?

—En primer lloc serveixen per donar liquiditat al banc central. Però també són un instrument de regulació monetària: si al Banc d'Espanya li interessa injectar diners en el sistema financer, els allibera i els fa circular. Si no, els immobilitza.

—¿És constitucional que, els coeficients de caixa, els gestionin bancs públics autònoms?

—El govern basc argumenta que les competències de l'Estatut de Gernika ho permeten, però l'administració central creu que els coeficients, com que són instruments de política monetària i aquesta està en mans de l'estat, només poden estar dipositats en el Banc d'Espanya. Aquest argument és aplicable també en el cas català. La resposta definitiva des del punt de vista legal haurà de donar-la el Tribunal Constitucional si finalment el govern espanyol impugna la creació del banc públic d'Euskadi.

—¿Tenir un banc públic català vol dir que existirà una moneda catalana diferent?

—No. El que sí que podria fer el banc públic de Catalunya és emetre paper moneda de l'estat en llengua catalana i amb disseny propi. Aquesta "pesseta catalana" tindria la mateixa paritat que la divisa estatal, seria exactament la mateixa moneda però emesa pel banc públic català i no pel Banc d'Espanya, i seria perfectament vàlida en tot el territori estatal.

E. V.

financer fidel als interessos de Catalunya havia de ser, per força, un banc públic dependent de la Generalitat. L'any 1989 Josep Maria Cullerell, que llavors era conseller d'Economia, ja va fer un estudi sobre la qüestió. Dos anys després, al gener de 1991, es va saber que la Generalitat tornava a estudiar un projecte similar, que havia de passar per la reconversió de l'Institut Català de Finances (ICF), presidit llavors per Jordi Planasdemunt, que posteriorment va haver d'abandonar el càrrec per l'escàndol del frau dels pagarés falsos del BFP (actualment el director general és el valencià Ernest Sena).

El president de la Generalitat insisteix que la decisió definitiva sobre les característiques definitives del banc públic català no es prendrà fins després de les eleccions, en un intent de desvincular qualsevol polèmica sobre aquesta qüestió del procés electoral.

També s'ha vist obligat a rectificar el candidat de CiU a la presidència del govern, Miquel Roca, qui davant dels micròfons d'una emissora de ràdio espanyola va insinuar que la Generalitat podria renunciar a la creació del banc públic si el govern traspasés finalment el 15% de l'IRPF. La idea-força que Pujol ha volgut transmetre durant aquests dies és la següent: el banc públic és una necessitat, una qüestió de país, i per tant no està sotmès ni al joc electoral ni a cap negociació posterior al 6 de juny.

El projecte en mans del govern català és secret. S'ha especulat, per exemple, amb la possibilitat que el futur banc podria emetre paper moneda diferenciat del Banc Central (vegeu la pregunta corresponent en el requadre de la pàgina anterior). Aquesta és una mesura de caràcter simbòlic que compta amb dos precedents dins del món desenvolupat: Escòcia i Michigan. A Escòcia, quan el Royal Bank of Scotland (una entitat privada) vol emetre lliures escoceses ho comunica al Banc d'Anglaterra, procedeix a retirar del mercat una quantitat determinada de lliures angleses i les substitueixen per la mateixa quantitat de lliures escoceses. És la mateixa moneda, tenen la mateixa paritat, però amb un format diferent (en la pàgina vuit reproduïm una lliura escocesa).

S'ha parlat també que la constitució del banc públic passaria per la fusió de l'Institut Català de Finances i l'Institut de Crèdit Agrícola (ICA). Fonts de la Generalitat coneixedores del projecte han assenyalat a EL TEMPS que aquesta és efectivament una hipòtesi de treball, però que en tot cas obligaria, si fos aplicada, a crear imme-

L'única coincidència de la campanya entre PSOE i PP

Felipe González: "La creació d'un banc públic és un retorn al passat. A més, no hi ha competències per a fer-ho."

José María Aznar: "Si algú pensa que es construeix el futur creant bancs públics nacionals està equivocat."

Carlos Solchaga: "Qui té l'última paraula és el govern de l'estat i no és possible que els coeficients de caixa passin a un altre banc."

Aleix Vidal-Quadras: "La creació d'un banc públic és una proposta que va en contra del que Catalunya necessita."

diatament un organisme dins del banc dedicat exclusivament al crèdit agrícola a causa de les necessitats específiques del sector.

Macià Alavedra també ha afirmat que l'informe de la Generalitat no descarta la gestió dels coeficients de caixa, igual que el banc basc. En canvi Pujol ha matisat aquestes afirmacions dient que el banc públic es pot crear igualment sense necessitat de gestionar els coeficients.

De fet, es pot assegurar sense por d'equivocar-se que la Generalitat no forçarà excessivament els termes de negociació en el tema dels coeficients de caixa, malgrat l'increment substancial de recursos que això significaria per al futur banc. L'estratègia a seguir pel govern català passa fonamentalment per tres punts.

En primer lloc, el desenvolupament integral de totes les funcions que té encomanades l'Institut Català de Finances, creat per llei l'any 1984 (existeix també un Institut Valencià de Finances, creat per llei l'any 1991, però que no ha començat a funcionar a ple rendiment fins el mes de gener d'enguany). De totes les funcions que té assignades, l'ICF només ha portat a la pràctica les relacionades amb la concessió de crèdits i avals. En canvi, tot i que ho preveu la llei, el govern de la Generalitat no ha fet fins ara que l'ICF gestioni la Tresoreria dels organismes de la Generalitat (els diferents departaments i organismes de la Generalitat tenen els diners dipositats en la banca privada). Tampoc ha gestionat el deute públic català i les funcions inspectores sobre les caixes d'estalvi catalanes. Es tractaria, doncs, d'omplir de contingut l'ICF. ¿Per què no s'ha fet abans? No hi ha una resposta clara. Hi pot haver raons administratives: actualment cada departament de la Generalitat té funcionaris dedicats especialment a gestionar els recursos amb la banca privada. El traspàs de tots els comptes bancaris de la Generalitat a l'ICF crearia forçosament una complicadíssima reforma administrativa. Segons les mateixes fonts, hi pot haver també raons d'efectivitat: quina garantia existeix que l'ICF gestionaria els recursos de la Generalitat millor que la banca privada? Finalment, es pot parlar també simplement de falta de voluntat política.

El següent pas de l'estratègia és convertir l'ICF en un banc des del punt de vista legal. Això s'aconsegueix demanant al ministeri d'Economia l'anomenada "fitxa bancària", una mena de permís oficial per a poder exercir totes i cadascuna de les funcions i prestar tots els serveis que duu

Ernest Sena, director general de l'Institut Català de Finances.

D. UMBERT

aproximadament dos anys per definir l'estatus que correspon a la Generalitat en tant que govern de Catalunya. Segons aquest concepte, la Generalitat ha de ser considerada la màxima representació de l'estat espanyol a Catalunya. Aquesta idea base pot ser interpretada en la pràctica de diverses maneres, sovint contraposades. En el cas que ens ocupa, una forma possible de fer-ho seria reivindicar la gestió dels coeficients de caixa per al futur banc català, ja que aquest hauria de ser considerat també pel govern central com un organisme d'estat. Si finalment Pujol descartava aquesta possibilitat i centra els seus esforços en l'obtenció d'un reconeixement institucional per a la Generalitat dins del Banc d'Espanya, es tractaria d'una interpretació diferent del concepte d'administració única: ser l'única administració a Catalunya per a la majoria de les qüestions i ser presents institucionalment en tots aquells organismes estatals on sigui

possible. Simbòlicament, aquesta presència institucional autonòmica en el Banc d'Espanya podria fer, per exemple, que aquest emetés paper moneda en les quatre llengües de l'estat. L'escenari polític que es dibuixi després de les eleccions del proper diumenge resultarà clau per al futur d'aquesta concepció de l'autonomia catalana i la seva relació amb l'estat.

El banc públic de Catalunya es configuraria, doncs, com un element d'extraordinària importància després del 6 de juny. D'una banda posarà a prova la voluntat real d'aprofundiment autonòmic dels dos partits majoritaris de l'estat i possiblement serà un dels factors que condicionarà la política de pactes de Convergència i Unió. De l'altra, serà un bon termòmetre pràctic per calibrar fins on està disposat a arribar Jordi Pujol en l'aplicació de la seva pròpia idea d'autonomia per a Catalunya. Tot un banc... de proves.

Eduard Voltas

El banc públic català també és estat

a terme un banc o caixa qualsevol. Això donaria accés a l'ICF a tot tipus de mercats, de diners o de capitals, però en cap cas significaria que aquest actués amb criteris de banca privada com sí que ho fan el Banco Exterior de Espanya o la Caja Postal.

Finalment, l'ofensiva negociadora de la Generalitat es basaria en l'obtenció de representació directa institucional en els òrgans de govern del Banc d'Espanya. Hi ha una circumstància que afavoreix aquest objectiu: la convocatòria anticipada d'eleccions va interrompre el tràmit d'aprovació de l'avantprojecte de Llei d'Autonomia del Banc d'Espanya. Aquest avantprojecte no preveia la participació autonòmica en el Banc d'Espanya, però, després de les eleccions, el primer govern que es formi haurà de presentar davant del Congrés un nou projecte, que amb tota probabilitat necessitarà els vots de CiU per a ser aprovat. La Generalitat confia que això faciliti l'entrada directa d'un o més representants del govern català en els òrgans de gestió del Banc Central, igual que passa a Alemanya, on els presidents dels bancs públics dels *lander* tenen una presència directa en el màxim òrgan de govern del Bundesbank.

Es tracta, doncs, d'una estratègia de profunda càrrega política en tres fronts. De fet, és la primera plasmació concreta del concepte d'administració única que el president Pujol ha anat utilitzant des de fa

Catalunya té dos bancs públics: l'Institut Català de Finances i l'Institut de Crèdit Agrari, aprovats per dues lleis del 1984, essent conseller d'Economia i Finances Josep Maria Cullell. En aquest país, si vols constituir un banc públic, no li diguis banc, digues-li Institut de Crèdit, que potser així passarà més desapercebut. L'Institut de Crèdit Agrari va tenir problemes amb el govern central a l'hora de crear-se, però en canvi l'Institut Català de Finances, amb un contingut fundacional molt més ampli i generós, va passar l'examen del centralisme estatal sense dificultats.

Una altra cosa és que l'Institut Català de Finances no ha desenvolupat fins ara les seves funcions, amb l'excepció de la concessió d'aval. Per llei, l'Institut "ha de contribuir a l'exercici de les competències executives que l'Estatut d'Autonomia confereix a la Generalitat sobre el sistema financer i actuar com a instrument principal de la política de crèdit públic de la Generalitat". Entre les funcions previstes hi ha la gestió de la tresoreria dels organismes de la Generalitat, la del deute públic català i les funcions inspectores sobre les caixes d'estalvi. L'Institut no n'ha exercit cap. Al País Basc, per exemple, fa temps que les Caixes no veuen un inspector del Banc

d'Espanya, però aquí encara no s'ha creat aquest servei. N'ignorem les causes.

El Govern de la Generalitat té uns gravíssims problemes de finançament, com a conseqüència dels enormes retards de pagament per part de l'administració central. Això significa endeutar-se amb les institucions financeres privades i uns quants milions de pessetes al cap de l'any en forma d'interessos. La Generalitat ha de buscar recursos financers com sigui. Si no vénen en forma de pagaments puntuals poden venir del 15% de l'IRPF. Però si aquest es nega, una altra possibilitat és que es trobin en l'exercici ple de funcions d'un banc públic català i, especialment, de la captació del coeficient de caixa, que les caixes d'estalvi catalanes han d'ingressar en el Banc d'Espanya.

Aquest, el Banc d'Espanya, té la competència de fixar l'esmentat coeficient de caixa, però no veig per què els diners no podrien anar a un banc públic, català o basc. Tant l'un com els altres són estat en el ple sentit de la paraula. La diferència és que els beneficis els fa ara el banc central i d'emissió, mentre que de l'altra manera els farien els bancs públics de les autonomies.

Francesc Cabana
Economista